

Ένα

εντυπωσιακό πανόραμα του βυζαντινού πολιτισμού μέσ' από 180 έργα της βυζαντινής τέχνης, μεγάλης ιστορικής και καλλιτεχνικής αξίας, που προέρχονται από μουσεία και συλλογές απ' όλη την Ελλάδα καθώς και από το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών της Βενετίας, αποτελεί η έκθεση «Ουρανός και Γη. Η τέχνη του Βυζαντίου από Ελληνικές Συλλογές» («Heaven and Earth, Art of Byzantium from Greek Collections»), που διοργανώνουν το υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού και το Μουσείο Μπενάκη στις ΗΠΑ.

Αρχικά στην Εθνική Πινακοθήκη της Ουάσινγκτον, όπου θα γίνουν τα επίσημα εγκαίνια στις 2 Οκτωβρίου, θα ανοίξει για το κοινό στις 6 Οκτωβρίου και θα διαρκέσει έως τις 2 Μαρτίου του 2014. Και στη συνέχεια στη Βίλα Γκετί του Μουσείου Ζαν Πολ Γκετί στο Μαλιμπού του Λος Αντζελες, όπου θα παραμείνει από τον Απρίλιο έως τον Αύγουστο του 2014.

Αριστοτεχνικά ψηφιδωτά, εικόνες, γλυπτά, κεραμικά, τοιχογραφίες, νομίσματα, αρχιτεκτονικά μέλη, αντικείμενα μικροτεχνίας, εικονογραφημένα χειρόγραφα, λειτουργικά και οικιακά σκεύη, κοσμήματα και υφάσματα, καθώς και πρόσφατα ανασκαφικά ευρήματα που εκτίθενται για πρώτη φορά, παρουσιάζονται σύμφωνα

με τις πιο εξελιγμένες μουσειολογικές αντιλήψεις, προέρχονται δε από τις απαρχές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας το 330 μ.Χ. έως την Αλωση το 1453. Η έκθεση οργανώνεται σε πέντε θεματικές ενότητες:

1. Η πρώτη ενότητα, «Από τον αρχαίο στον βυζαντινό κόσμο», παρουσιάζει τη μετάβαση από την αρχαιότητα στους πρώιμους βυζαντινούς χρόνους. Αντιπροσωπευτικά έργα της γλυπτικής και περίτεχνα ψηφιδωτά μαρτυρούν τη συνύπαρξη του αρχαίου κόσμου με το νέο χριστιανικό που αναδύεται, την επιβίωση του παγανισμού και το σταδιακό εκχριστιανισμό της αυτοκρατορίας. Η νέα θρησκεία για τις ανάγκες της καλλιτεχνικής της έκφρασης υιοθετεί το λεξιλόγιο της κραταιάς ελληνορωμαϊκής παράδοσης. Παραστάσεις διαδεδομένες από τους αρχαίους χρόνους αποβάλλουν την παλιά τους ταυτότητα και ενδύονται με νέο, χριστιανικό περιεχόμενο. Παράλληλα, το ύφος τους διαφοροποιείται: ήδη από την περίοδο της ύστερης αρχαιότητας και υπό την επίδραση των ιδεών του νεοπλατωνισμού μια τάση για αφαίρεση και σχηματοποίηση υπογραμμίζει την εσωτερικότητα και πνευματικότητα της ανθρώπινης μορφής. Ο ίδιος τρόπος απόδοσης στη συνέχεια θα χρησιμοποιηθεί για να εκφράσει εικαστικά το υπερβατικό στοιχείο του χριστιανισμού.

2. Η δεύτερη ενότητα, «Ο θρησκευτικός βίος», προβάλλει τη χριστιανική ταυτότητα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μέσα από βασικές εκφάνσεις του δημόσιου και ιδιωτικού βίου. Η επίδραση της επίσημης θρησκείας του κράτους στη διαμόρφωση της πολιτικής του ιδεολογίας και η ανάπτυξη της στενής του σχέσης με την Εκκλησία παρουσιάζονται ανάγλυφα μέσα από μια συλλογή χρυσών νομισμάτων. Κατόπιν μια μεγάλη σειρά εκθεμάτων μας μεταφέρει στο χώρο άσκησης της δημόσιας λατρείας: γλυπτά αρχιτεκτονικά μέλη, φορητές εικόνες, εικονογραφημένα χειρόγραφα, λειτουργικά υφάσματα ανασυνθέτουν το βυζαντινό ναό ως μικρογραφία του σύμπαντος κόσμου. Μέσα από τα πολύτιμα αυτά αντικείμενα παρουσιάζεται η υψηλή τέχνη των εργαστηρίων της Κωνσταντινούπολης, από την οποία εκπορεύονται τα κυρίαρχα ρεύματα, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η ιδιαίτερη καλλιτεχνική φυσιογνωμία σημαντικών αστικών κέντρων της Ελλάδας όπως η Θεσσαλονίκη, η Βέροια, η Καστοριά. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης στη σχέση της τέχνης με την ορθόδοξη λειτουργία.

3. Η τρίτη ενότητα, «Η πνευματική ζωή», εστιάζει στον κόσμο της βυζαντινής σκέψης, των γραμμάτων και των τεχνών. Μια σειρά από πολυτελή χειρόγραφα υπογραμμίζει την κυριαρχία της Ελληνικής γλώσσας και εκθέτει βασικές πτυχές της πνευματικής ζωής του Βυζαντίου. Εκτός από τα θρησκευτικά κείμενα, στα βιβλιογραφικά εργαστήρια οι βυζαντινοί γραφείς αντιγράφουν κείμενα των Ελλήνων κλασικών και επιστημονικά έργα, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στη διάδοση της αρχαιοελληνικής παιδείας. Παράλληλα, οι λαμπρές μικρογραφίες που κοσμούν τα χειρόγραφα καταδεικνύουν την επίδραση του κλασικού στοιχείου στη ζωγραφική απόδοση της ανθρώπινης μορφής. Το φαινόμενο αυτό γίνεται ιδιαίτερα εμφανές σε περιόδους έντονης στροφής προς την αρχαιότητα, τις λεγόμενες Αναγεννήσεις (Μακεδονική, Παλαιολόγεια). Τα εικονογραφημένα χειρόγραφα υπήρξαν το πιο αποτελεσματικό μέσο για τη διάδοση αυτών των αναγεννητικών κινημάτων, τα οποία ανανέωσαν τη βυζαντινή τέχνη σε όλες τις μορφές της. Οι φορητές εικόνες που συμπληρώνουν την ενότητα αυτή, προέρχονται από καλλιτεχνικά εργαστήρια της Κωνσταντινούπολης, τού ίδιου κέντρου από το οποίο οι βυζαντινοί λόγιοι κατευθύνουν την πνευματική ζωή της Αυτοκρατορίας.

4. Στην τέταρτη ενότητα, «Οι χαρές της ζωής», ξετυλίγονται ποικίλες όψεις της καθημερινής ζωής στο Βυζάντιο, ένα θέμα που παραμένει σχετικά άγνωστο στο ευρύτερο διεθνές κοινό. Το πρώτο μέρος μας εισάγει στον ιδιωτικό χώρο των Βυζαντινών και παρουσιάζει τον εξοπλισμό και το διάκοσμο της βυζαντινής κατοικίας με θέματα από την ελληνορωμαϊκή και τη χριστιανική παράδοση, παραστάσεις από τον κόσμο των ζώων και τη ανθρώπινη δραστηριότητα, επιρροές από την ανατολική και τη δυτική τέχνη. Το δεύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στον ατομικό καλλωπισμό. Μεταξύ των εκθεμάτων περιλαμβάνεται μια μεγάλη σειρά από βυζαντινά κοσμήματα, που εντυπωσιάζουν με την ποικιλομορφία, τη σχεδιαστική λεπτότητα και την τεχνική αρτιότητά τους, ενώ παρουσιάζονται και κάποια σπάνια δείγματα από το περιβάλλον των ανωτέρων στρωμάτων της βυζαντινής κοινωνίας.

5. Τέλος, στην πέμπτη ενότητα, «Το Βυζάντιο μεταξύ Ανατολής και Δύσης», παρουσιάζονται οι γόνιμες επιδράσεις που δέχθηκε η βυζαντινή τέχνη από τον πολιτισμό των λαών με τους οποίους συναντήθηκε κατά τη μακρόχρονη πορεία της. Στο πρώτο μέρος εκτίθενται αρχιτεκτονικά γλυπτά και κοσμήματα που φέρουν έκδηλες εικονογραφικές και τεχνοτροπικές επιρροές από τον περσικό και

αραβικό πολιτισμό. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται μια σειρά από εκθέματα, όπως πολύτιμα εκκλησιαστικά σκεύη, τοιχογραφίες και φορητές εικόνες, που αποκαλύπτουν την ποικιλία επιδράσεων του δυτικού κόσμου στην καλλιτεχνική έκφραση του Βυζαντίου. Ανατολικές και δυτικές επιρροές έρχονται σε διάλογο με τα εγγενή βυζαντινά στοιχεία του κάθε έργου και σχηματίζουν ένα νέο είδος σύνθετης εικαστικής γλώσσας. Παράλληλα καταδεικνύουν τη δεκτικότητα των βυζαντινών καλλιτεχνών στο νέο και το διαφορετικό και την ικανότητά τους να το αφομοιώνουν και να ανανεώνονται διαρκώς.

Πηγή: kathimerini.gr